



Népfőiskolai HÍRMONDÓ

A MAGYARY ZOLTÁN NÉPFŐISKOLAI TÁRSASÁG IDŐKÖZI TÁJÉKOZTATÓJA • TATA, 2006. JÚNIUS

DR. KISS ISTVÁN KÜLÖNSZÁM

DR. KISS ISTVÁN

nyugalmazott tudományos tanácsadó, egyetemi docens,
pro régió díjas szakmai önéletrajza¹

Született pedagógus házaspár szülőktől: 1906. január 7-én, Karcagon. Elemi iskoláit a csongrád-bokrosparti állami (I–II. ill. IV. oszt.) és a karcagi rk. Népiskolában (III. oszt.) végezte. Középiskolai tanulmányait a csongrádi polgári iskolában (I–II. ill. IV. oszt.) a nagyvárad pre-montrei főgimnáziumban (III. oszt.), a karcagi református gimnáziumban (V. oszt.) és a szegedi piarista gimnáziumban végezte (VI–VIII. oszt.), ahol 1924-ben érettségizett.

Egyetemi tanulmányait a budapesti Pázmány Péter Tudomány Egyetem Jogi és Államtudományi Karán 1924–1928 közötti években folytatta, 1929-ben államtudományi, 1933-ban jogtudományi oklevelet szerzett.

Szakmai tevékenysége: 1926–1927. években OKH. Földmunkás Szövetkezeti osztály, 1927–1928-as években Csongrádi Járásbíró: segítő díjnak, 1929–1932. Egyetemi Közgazdasági tudományi Kar falupolitikai szeminárium: választott, majd díjtalan gyakornok, 1932–1933. Magyar Közgazdaságtudományi Intézet: megbízott tanársegéd, 1933–1936. Szegedi Királyi



Tanfelügyelőség (ösztöndíjas gyakornok): ideiglenesen foglalkoztatott állás nélküli diplomás fogalmazó gyakornok, segéd-fogalmazó, 1936–1944. Bp. vidéki Tankerületi Főigazgatóság állományban tanügyi fogalmazó, segédtitkár, titkár, tanügyi tan., de szolgáltatástelre beosztott a Magyar Közigazgatástudományi Inté-

zetbe, 1945–1946. Műegyetem Mg. Statisztikai Intézet (munkatárs), 1946–1949. Bp. Tankerületi Főigazgatóság Tanügyi osztály tanácsos, tanügyi főtanácsos. Beosztva Újjáépítési, ill. Közmunkaügyi Minisztérium, majd Pénzügyminisztérium: 1949–1966, pénzügyminisztériumi főelőadó (költségvetési elvi ügyek, majd az Egészségügyi M. előadója, ill. Pénzügy Kutató Intézet munkatársa). 1967–1971. ÉGSZI. tudományos tanácsadó, 1972–1974. Nehézipari M: IGÜSZI tudományos tanácsadó, 1974-től nyugdíjas.

Szakmai és szakirodalmi tevékenysége: (a csatolt tevékenységi kimutatás szerint): 1932-ig főként a tanyakérdés, 1932-től közigazgatás, általános és egyes szakig. Kérdések, főként a helyi igazgatás, ezt követően településpolitika és regionális szervezés, majd szervezeti kérdések, időnként szociális és egyéb kérdések vizsgálata.

1939–41. Komárom M(egyei) Közlölet és G(azdasági) Szöv(etkezet) Igazgatója, Magyar Urbanisztikai Társaságnak kezdettől fogva tagja, a Polgári Tanácsadó Szolgálat, a Falufejlesztési Társaság, a Magyar Zoltán Társaság (Bp. Államigazgatási Főiskola), a Magyar Zoltán Népfőiskolai Társaság (Tata) tiszteletbeli elnöke, a MTA Településtudományi Bizottság tiszteletbeli tagja, Pro Tata emlékérem (1976), Magyar Zoltán emlékérem (1993), Pro Régió (1992), Magyar Köztársasági érdemrend középkeresztjének (1993) tulajdonosa.

Budapest, 1995. június hó



A Tatai Szövetkezeti Népfőiskola (Újhegyi út 9.)

¹ Az életrajz saját kezű aláírásával érkezett a népfőiskolához.

Bevezető¹

Ez a könyv közel hét évtizedes szakmai és elméleti munkásságom foglalata.

Ifjúságom hajszálgökörei az I. világháborút megelőző évekig nyúlnak vissza. Gyermekek- és ifjúkoromat az Alföld különböző tanyáin (Csongrád-Bokrospart), falun (Feldebrő), kisvárosokban (Csongrád, Karcag), nagyvárosokban (Nagyvárad, Szeged) és végül Budapesten töltöttem el. Ráadásul a városokban nem egy helyen, hanem különböző fejlettségű részein laktam, így hamar érzékelhettem a települések egymáshoz hasonló, valamint egymástól erősen eltérő adottságait és jellegzetességeit. Mindezt elmélyítette az, hogy egyetemem éveim után különböző szövetségek előadójaként bejártam Felső-Szabolcsot, Belső-Somogyot, Szeged és Kiskundorozsma tanyavilágát, Békés megyét és a budapesti agglomeráció különböző egységeit.

Ez idő tájt főbb tevékenységem a közigazgatás helyi egységeinek, településeinek sajátos szempontokból történő vizsgálata, valamint a közöttük meglévő egyezések és eltérések bemutatása volt. Már akkor is meggyőződésem volt, hogy nincs két település, amely minden tekintetben megegyezne egymással, és nincs két olyan sem, amely eltéréseik ellenére legalább egy-két vonatkozásban ne hasonlítana egymásra.

Csongrád város néhány problémájától eltekintve a tanyavilág fejlesztése és közigazgatása foglalkoztatott. Magyary Zoltán amerikai tapasztalatai nyomán, a 30-as évek közepén, került sor a közigazgatás vizsgálata kapcsán Csongrád megyei város és a tatai járás úgyszólván minden problémájára kiterjedő ténymegállapító tanulmányok elkészítésére.

A Tatai Medence felmérése után a Komárom vármegyei Közléti és Gazdasági Szövetkezet szervezésében a Csallóköz részletes áttekintésére is sor került. A Táj- és Népkutató Központ kiállításához kapcsolódóan pedig az ország egészének községi részletekig menő megyei térképsorozatok készültek, közel félszáz témakörben. Ennek egyik részterülete volt a kisváros és a falvak közötti összekötő kapcsolatot jelentő helyi centrumok (alsó fokú központok) feltárása. Sajnos ez utóbbiak nagy részét elsodorta a II. világháború, bár a helyi centrumok térképe és kartonanyaga a Központi Statisztikai Hivatal levéltárában valahol talán még megtalálható.

Mindezek alapján készült el a közigazgatási (községi, járási, megyei) adattárak tervezete, amelyeknek kialakítását, sőt megfelelő formában történő megjelentetését megszakította a II. világháború.

Csak az 50-es évek végén kerülhetett sor a kisváros szintje alatt lévő települések – Veszprém megyei községek, valamint a Kecskemét környéki tanyavilág – egységes szempontok szerinti felmérésére. A 60-as években – a városok igazgatási szerepe kapcsán – a vizsgálat a mezo- és makroregionális szintekre is kiterjedt. A 60-as évek vége felé pedig a helyi és a magasabb szintekre is kiterjedt. A 60-as évek vége felé pedig a helyi és a magasabb szintek egybekapcsolásával készült el a településfejlesztés egységes, többléptékű információ rendszerének kialakítására irányuló javaslat, de a gyakorlati megvalósítására – a VÁTI (Városépítési Tervező Intézet) akkori vezetőjének elutasítása miatt – nem került sor. Ekkor csak az ózdi járásról készülhetett egy próbafelvétel. A 70-es évek derekán került sor a Tatai Medence újbóli feltárására. **A közigazgatás és az urbanizáció. A Tatai Medence városi tájja alakulása** címmel. Ekkor már nem álltak rendelkezésre a 30-as évek második felének lehetőségei. A különböző települések egybevetését már csak kisebb körben készíthettem el.

A tematika bővítésére és finomítására a 80-as években kerülhetett sor.

A társadalmi-, gazdasági-, állami apparátus szervezeti egységeinek áttekintését célzó vizsgálataim alapján vált meggyőződésemmé, hogy az ember és környezete szerves egységet alkot és szoros kölcsönhatásban állnak. Ennek figyelmen kívül hagyása, vagy csak az egyes részletekre összpontosító intézkedések zsákutcába vezetnek, ami csak a természeti-társadalmi és mesterséges-művi környezet egységes, többléptékű, azaz komplex áttekintésével kerülhető el.

Az „ismerd meg önmagad” alapelv nemcsak az egyénekre, hanem a közösségekre is érvényes. Erről szól a tanulmányom, ebben a folyamatban kívánok segítséget nyújtani a gyakorlati és elméleti szakembereknek.

Budapest, 1995. október

Kiss István

¹ A település(együttes)ek vizsgálata és egybevetési módszertana c. kötet bevezetője, Bp. 1996.

Kedves Hallgatóim!¹

Mélyen tisztelt Hölgyeim és Uraim!

Engedjék meg, hogy ebben a számomra rendkívül ünnepélyes pillanatban, mint Magyary Zoltán tanítványa és munkatársa, valamint az első civil magyar népfőiskola, a 40-es évek elején megindult és működő Tatai Népfőiskola egyik előadója, néhány szót szóljak önöknek a következőkről:

1. Magyary Zoltán Tatahoz való kötődéséről,
2. részben a népfőiskolán keresztül megvalósult törekvéseiről,
3. és arról, hogy megítélésem szerint mit tartana fő feladatának és célkitűzésének.

Magyary Zoltán Tatán született ugyan, de gyermek- és ifjúéveit nem itt töltötte. Törzssökös tatai származású édesanyja miatt kapcsolatai sohasem szakadtak meg Tatával, azt közelebről csak a harmincas évek elején fedezte fel.

Tatahoz való kötődését, a szülőföldhöz való ragaszkodása mellett annak felismerése vezette, hogy a város és környéke, az akkori tatai járás, mennyire alkalmas a közigazgatás alulról: az emberek szempontjából való vizsgálatra. Változatos földrajzi, települési, nemzetiségi, foglalkozási stb. adottságainál fogva a járás úgyszólván minden akkori magyar sorskérdés tanulmányozására alkalmasnak mutatkozott. Volt itt jól és rosszul kezelt nagybirtok, jórészt feudális hitbizomány, és itt volt az általa „magyar Ruhrvidék” néven emlegetett tatai bányavidék. A térség – már csak Budapesthez való közelsége miatt is, annak bemutatására is alkalmas volt, hogy mit tehet a közigazgatás, hacsak apró lépésekkel is, az emberekért, elsősorban az elmaradott körülmények között élő falusi parasztságért, ha felismeri, hogy mit kell tennie, és szándékában van azt valóra váltani.

A tatai járás közigazgatási mintajárássá való fejlesztésére irányuló célkitűzéseit szívvel-lélekkel, teljes szellemi, és erkölcsi erőbedobással végzett szervezőmunkája mellett jelentős személyes anyagi áldozatokkal is igyekezett előmozdítani.

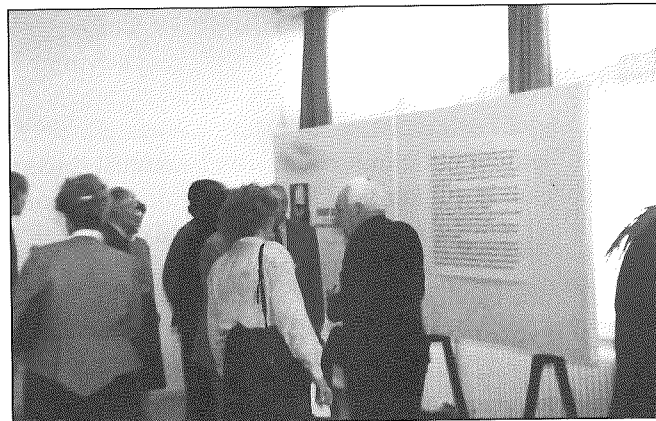
A járás adottságainak felmérése során, saját költségén és saját gépkocsiján személyesen vitte munkatársait

az egyik községből a másikba, így jómagamat is, amikor ezzel egyidejűleg igyekeztem összegyűjteni a községek szervezeti felépítésének rögzítéséhez szükséges információkat. Ugyancsak ő finanszírozta a munkában résztvevők szállás és ételmezési költségét is. Ezenkívül dékánosságának jövedelmét, a járás bakhátas útjain tönkrement gépkocsijának pótlásán kívül, jórészt Tatára fordította. Így saját költségén vásárolta meg a tatai piarista rendház két szobájában elhelyezett Tatai Múzeum jó néhány darabját.

Saját személyét háttérbe szorítva Tataért végzett munkája egy részét a Tatai Piarista Diákok Szövetségének elnökeként, a diákszövetség nevében végezte. A diákszövetség kiadványaként adta ki a Tatai Piarista Rendház és a Múzeum c. ismertetőt, és tartotta fenn az egyik egyetemi kollégium ún. tatai szobáját, melynek lakóit a rendszeres foglalkozásokon kívül is bármikor fogadta, ha támogatásra, vagy segítségére volt szükségük.

A falvak népével való kapcsolatépítés és a faluvezetők képzése érdekében karolta fel Márkus Jenő református lelkipásztor kezdeményezését, és tette a tatai népfőiskolát azzá, amivé lett. A népfőiskolásokat a velük való találkozásai során egyenrangú partnerként kezelte. Tisztában volt ui. azzal, hogy mind a hozzájuk való „leereszkedés”, mind pedig azok „felemelése” egyaránt szintkülönbségre utal és így sérti öntudatukat és személyi méltóságukat, ha nem mint ember az emberrel áll velük szemben. Így hatékonyabban tudta őket bekapcsolni a térség fejlesztésére irányuló ama törekvésébe, hogy a járás ténylegesen olyan mintajárássá váljék, ahol aránylag kevés a közigazgatás adóssága a közönséggel szemben.

Jelentős kezdeményezés volt a népfőiskolai hallgatók egy részének közreműködésével a járás részletes talajterképének elkészítése, és azt követően a Komárom Vármegyei Közjóléti és Gazdasági Szövetkezet egyik akciójaként a növénytermesztési és talajjavító kísérletező körzetek létrehívása. Ezek a háborús viszonyok között is a parasztok tagosítatlan határban lévő földjein



dr. Kiss István

*a tatai Városi Művelődési Központ névfelvételi ünnepségén,
amikor az intézmény Magyary Zoltán nevét vette fel*

¹ Elhangzott az MZNT első képzési programjának megnyitóján 1996. február 6-án.



*A régi tatai népfőiskola tanárainak találkozója
dr. Benda Kálmán budapesti lakásán.
Balról jobbra (ülnek): dr. Kiss István, Körössy József,
dr. Szaniszló József; (állnak): dr. Lovász János
és dr. Benda Kálmán (1979. március 21.)*

már működésük második-harmadik évében 50–100 %-os terméstöbbletet értek el. A szövetkezet egyéb (házépítés, háziipar stb.) akcióval is bekapcsolódott Magyary Zoltán törekvéseibe, úgyszintén a Hangya Fogyasztási és Értékesítési Szövetkezet is (baromfikeltető állomás, népfőiskolai épület stb.). A népfőiskolások közül kerül ki az az idő tájt rendszeresített gazdasági előjárók egy része is.

Törekvései során Magyary széles körű kapcsolataival és összeköttetései felhasználásával igyekezett rávenni az egyes főhatóságokat, illetve más szervezeteket arra, hogy bizonyos elhatározott fejlesztéseiket Tatán és környékén valósítsák meg (téli gazdasági iskola, a mai Jávorka Sándor Mezőgazdasági Szakközépiskola őse, meteorológiai szolgálat, járási egészségügyi ház és zöldkereszt hálózat, falu villamosítás, bekötőutak, stb.).



A régi népfőiskola 6. tanfolyamának csoportképe, az első sorban jobbról a harmadik dr. Kiss István (1944)

Megítélésem szerint Magyary Zoltán a most újra induló tatai népfőiskola fő feladatának, a mai adottságok, problémák és lehetőségek figyelembevételével, a tatai medence településeinek egymással összhangban álló fejlesztését tekintené. Érzékelné ugyanis, jelenlegi közeleti, közigazgatási és főként települési önkormányzati rendszerünk reformjának egyik fő feladata a kistérségi (mikroregionális) integráció megteremtése. Erre a célra alkalmasnak kínálkoznak a területfejlesztési és a hozzájuk kapcsolódó önszervező társulások. Ezért a népfőiskola fő funkciójának tekintené a fenti társulások leendő vezető tagjainak kiképzését, az együttműködésük előkészítését, és együttműködésük különböző előfeltételeinek a kialakítását, a célkitűzések közös megfogalmazását és továbbfejlesztését.

Budapest, 1996. január 18.

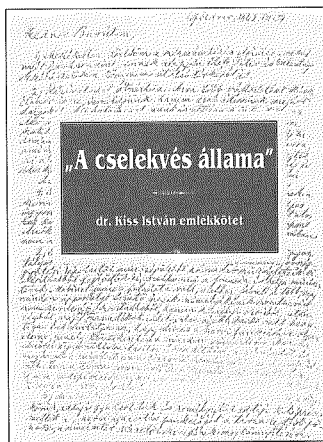
Dr. Kiss István

INTÉZKEDŐ ÉS SZOLGÁLÓ KÖZIGAZGATÁS

(dr. Kiss István emlékkönyve)

Dr. Kiss István, (1906–1997) a csongrád-bokrosparti tanyasi tanító fia, hosszú és termékeny életet élt meg, és életművének a tanulságai ma talán időszerűbbek, mint valaha. Mert a társadalom és a közigazgatás problémái annyira kieleződtek az egyre differenciáltabbá és áttekinthetlenebbé váló világunkban, hogy ezeken csak az alapok újragondolása segíthet, és az örökifjú közigazgatási szakember időszerűt és maradandót alkotott e téren.

Szakmai munkáját Magyary Zoltánnál, a magyar közigazgatás legnagyobb alakjánál kezdte, a legjobb és leghűségesebb tanítványa volt. (Bereményi Géza Tanítványok című tényfeltáró játékfilmjében „Nagy István” néven szerepel.) Mestere mun-



káját részben folytatni kívánta, de részben alkotó módon tovább is fejlesztette. Tőle tanulta az átfogó rendszerszemléletet, a közigazgatás ésszerű működésének a követelményeit és ezek megvalósítási módját – amihez oly kevésbé volt aztán kedvező a voluntarista döntéshozatalra berendezkedett következő fél évszázad. Mindazonáltal több nemzedéket tanított és nevelt a szakszerűsége, egészen 1975-ös nyugalomba vonulásáig. Eztán pedig élete utolsó percéig a legkitartóbb és legaktívabb résztvevője volt minden szakmai konferenciának, és segítője a problémamegoldó reformmunkáknak.

A munkássága azonban nem merült ki a közigazgatás szakszerűségének a meghatározásában. Már igen korán, a

harmincas évek vége táján felismerte azt az alapvető követelményt, amit a ma korszerűnek tekintett felfogás „szolgáló közigazgatásnak” mond, és felismerte azt is, hogy ez csak a társadalom aktív részvételével lehetséges. Így jutott el a demokrácia igényéhez és a korszerű demok-



Dr. Kiss István és felesége a Falufejlesztési Társaság tagjaival

rácia elméletéhez, a szubszidiaritáshoz, az Európai Unió legfontosabb társadalomszervezési alapelveéhez, amit aztán írásban és szóban széles körben hirdetett is.

Ez a kötet részben tisztelgés kíván lenni a 2006. január 7-én 100 esztendeje született gondolkodó, és sokunk atyai barátja előtt, részben viszont egy fölöttébb időszerű szakmai hozzászólás napjaink problémáinak a lehetséges megoldásához, az ő írásainak válogatása alapján. („Annál, hogy mindent az állam akar csinálni, csak egy rosszabb van, az, ha semmit se akar csinálni” – szokta volt például harsogni korunk alapvető hazai dilemmájáról.)

A kötet ennek megfelelően három fő részből áll.

Élete végéig a korelnöke volt az 1989-ben megalakult Falufejlesztési Társaságnak, amely a Gilde sörözőben tartotta (és tartja) a heti összejöveteleit. Számos szakmabélivel folytatott itt intenzív beszélgetéseket, amelyek mély nyomokat hagytak a partnereiben, és megtisztelő a számukra, hogy röviden emlékezhetnek itt ezekre a beszélgetésekre, és Pista bácsi lenyűgöző személyiségére. Ezek a személyes hangú emlékezések teszik a kötet első fő részét.

A második egyrészt a munkásságával kapcsolatos szakmai reflexiókat, mondanivalójának értelmezéseit és továbbfejlesztését tartalmazzák, különféle szakemberek tollából. Másrészt pedig hangfelvételes interjúkat, amelyek különféle szakmai kérdésekkel kapcsolatban készültek a nagy tekintélyű öreg szakemberrel.

A harmadik részben a hosszú, és szerteágazó szakmai munkálkodását kívánjuk bemutatni. Eddig ugyanis nem jelent még meg olyan válogatás, amely ezt összefogóan bemutatná. Számos írása, tanulmánya különféle, alig hozzáférhető szakfolyóiratban kallódik, és ha ezeknek a teljes körű összegyűjtésére itt nem is vállalkozhattunk,

mégis megkíséreljük, hogy áttekintő képet nyújtsunk ebből a jóval több, mint fél évszázadra kiterjedő szakmai munkából. A szerkesztésnél az a fő szempontunk, hogy lehetőleg minden fontos vonatkozását bemutassuk ennek az életműnek, mégpedig az időszerűség szempontját is figyelembe véve.

Kiss István szakmai működése természetesen belefonódik a Magyar-iskola tevékenységébe, és ezen belül érintkezik történelmünk sorsfordulóival is. A településtípusok és kiemelten a tanyák igazgatási kérdései, a tatai mintajárás, mint egy leendő közigazgatási reform bázisterülete, a Táj- és Népkutató Intézet földreformot előkészítő kiállítása, az intézet kutatási munkáinak az áttekintése, az állam élete a társadalom működésének a kontextusában, a regionális tervezés és a közigazgatási reform alapkérdései, az autonómia és a bürokrácia viszonyát elemző tanulmányok, a hosszú távú erőforrás-gazdálkodás és az állami szerepvállalás – ezek a bemutatásra kerülő fő témacsoportok.

Az esetenként sok évtizedes történelmi távlat a szakmai ismeret mellett „történelemórát” is jelenthet, sajnos többnyire mint elszalasztott lehetőségek szakmai számbavétele. Megítélésünk szerint azonban egyúttal hazánk jelenlegi helyzetéből fakadó tennivalókban is lényeges eligazításokat tud nyújtani.

A könyv az önkormányzatok és az államigazgatás ügyeivel foglalkozó emberek, a területfejlesztés szakemberei, a közelmúltunk eseményei iránt mélyebben érdeklődők, és dr. Kiss István hajdani tanítványai érdeklődésére is számot tarthat.

Miklóssy Endre, 2006. január

„A cselekvés állama” – dr. Kiss István emlékkötet

Szerk.: Kemény Bertalan, Miklóssy Endre, Simon Tamás és Szűrös Éva. Kiad. Agroinform, Bp. 2006., 347 o.

Szerzők:

Györfly Sándor, Faludi Erika, Ferencz László, Kiss István, Kemény Bertalan, Keresztesi József, Kolundzsjia Gábor, Magyari Beck István, Miklóssy Endre, Saád József, Szegvári Péter, Szűrös Éva és Vidor Ferenc
Az Agroinform Kiadó ügyvezető igazgatója:

Bolyki István.

A kötet megjelenését támogatta: **Falufejlesztési Társaság, Nemzeti Kulturális Alap, Oroszlány Város Önkormányzata, Tata Város Önkormányzata és a Tatai Kistérségi Többcélú Társulás.**

A Magyar Zoltán Népfőiskolai Társaság elnöksége köszönetét és elismerését fejezi ki mindazon személyeknek és szervezeteknek, akik akár erkölcsileg, szakmailag vagy anyagilag segítették és támogatták az emlékkönyv megjelenését!

Budapest, 1995. február 16.

Kedves Barátom!

Örömmel vettem leveledet, amelyre az alábbiakban adom meg a válaszat.

Szívesen belépek a társaságba. Amennyire még a nekem adandó idő megengedi, tőlem telhetően igyekszem részt venni a munkában is.

A levélben foglaltakkal egyetértetek. Kiegészítésként esetleg arra hívtam fel a figyelmet, hogy nem lehetne-e azt összekötni valamilyen formában a közigazgatási továbbképzéssel. Esetleg ebből a célból ilyen

jellegű nyári táborok rendezésével. Annak idejében először Magyar Zoltán gondolt ilyesmire. Azt hiszem célszerű lenne a társaság témáját valamilyen formában a márc. 23–24-én rendezendő Magyar emlékünnepeken is felvetni.

A kezdeményezésről szükségesnek látom tájékoztatni az Államigazgatási Főiskolát, ahol egyébként egy a Főiskola oktatóiból és hallgatóiból verbuválódott Magyar Zoltán Társaság is működik. Továbbá Magyar Zoltán tanszéki utódát, Dr. Ficzer Lajos tanszékvezető egyetemi tanárt, az ELTE Jogi karának ezidei dékánját. A Magyar tanítványok közül

Dr. Vitéz Istvánt, továbbá Dr. Imre Lászlónét, a Polgári Tanácsadó Szolgálat titkárát, akinek a kezdeményezésére jelent meg reprintben Magyar Zoltán: A magyar közigazgatás c. tanácskönyve, jelenleg pedig egy másik Magyar könyv: A közigazgatás legfelsőbb vezetése szervezési szempontból, reprint kiadásán ügködik.

Célszerűnek tartanám végül Tarnai Péter értesítését is, aki a Tatai Medence környezetvédelmi mintaterülettel való alakulásában játszott elég jelentős szerepet.

Őszinte barátsággal üdvözlő:

dr. Kiss István

Kiss István: A Cseke balladája

Tata-Tóváros, Angol-kert, 1936. augusztus vége

Amikor már halni készült a nyár
És a gesztenyefák zöld levelei rozsdabarnára válva
Imádták Azt, Aki az Élet és Halál felett egyként
parancsoló Úr,
Mert hiszen ő a kezdet és a vég,
Akkor jártam ott a százados fák alatt
És karjaik közül tekintve ki hirtelen
Mintha akkor kelt volna ki a liget fenséges öléből
Az elrejtett apró forrásokból élő zöldsínű tó.
Nyugodt zöldes tükrén egy hab sem rezdült,
S a partján álló százados fák úgy vizsgálták magukat
benne,

Mint a fiatal leány, kinek szívében először dobban
meg az érzés,
Hogy most fog jönni az, akit egy felsőbb Hatalom, a
Gondviselés
Ő mellé rendelt egy életen át társul.

Távolból a párás késő délután a Nagy-Akarat
jókedvűből odavetett
hegycsoport kéklő gerince előtt,
Ahol a síkság és a hegyek örökké tartó mély
ölelésében egyesülve
Tudomást sem vesznek az ember életéről,
Amely nemzedékről nemzedékre fellendülő és lefelé
hajló körforgásban megy
azon az úton,
Amely az Idő kezdetén jelöltetett ki az emberi
nemnek,

Mert az Úr egyetlen szavára a semmiből lett a világ,
Hangyaszorgalmú emberek az Istentől kapott szabad
akarataukból és balgán a
földi jókat örömmel tekintő vágyuktól üzetve,
Mély tárnát vájtak az égő sziklákat termő
mélyekben,
A mindig égő és ünnepet sohasem tartó kemencék
füstjének szürke palástja,
valami különös szín adott a tájnak.

De itt a zöld színű tó felett, a vizig erő falombok
között,
Ahol valamikor hattyúk tanyáztak és egy szép napon
a maguk változatosságát
kereső ösztönéből tovarepültek egy másik közeli
tóra:
Nincsen emberi önzés, nincsen robotra hajszo-
ló gépek pokoli ritmusa,
Nincsen nyomorgó, minden természetet és a
Mindenható akarata is megszegő
módon, Krisztus után is rabságban tartott tömeg.
Csak CSEND
CSEND az örök békének, a beteljesült emberi
vágyakozásnak az Istent
megtalált és benne teljesen feloldódott lelkek áhított
békés, boldog csendje.

Semmi más...csak CSEND.

KISS ISTVÁN ÉS TATA¹

– részlet az emlékkönyvben megjelent írásból –

Feltehetően könnyelmű kijelentés volt részemről, amikor vállaltam, hogy a címben megjelölt témakört írásban körbejáróm.

Most már muszáj eleget tenni a vállalásnak. Nem magam miatt, hanem Kiss István tevékenysége és emléke miatt.

Bocsánatot kérek tehát az olvasótól, ha csak részlegesen, hézagosan tudom bemutatni Kiss István és Tata kapcsolatát, de talán kezdetnek elegendő, s arra alkalmas, hogy később folytassuk, esetleg mások is bekapcsolódjanak az emlékek felidézésébe, munkásságának elmélyültebb bemutatásába.

Az első emlékeimet vele kapcsolatban nehéz felidézni, mert már régen történt. Azt hiszem arra az időszakra esik, amikor az 1970-es években a közigazgatás megújítását célzó törekvések egyik helyszíne Tata lett. Feltehető, hogy Tata kiválasztása nem véletlen volt, illetve ebben az ő személyes véleménye is közrejátszott. (Ez az időszak a városkörnyéki – járások nélküli – igazgatási modell előkészítése és kísérleti bevezetése az ország négy településén és vonzáskörzetükben.)

Ami feltűnő volt első látásra, az a szakmai tekintély ami övezte, széles körű tájékozottsága és helyismerete, a tervezett szakmai programmal kapcsolatban megfogalmazott határozott koncepciója. Ez a benyomás tapasztalattá változott, amikor megjelent az általa jegyzett hatalmas munka: A közigazgatás és az urbanizáció. A Tatai medence városi tájja alakulása².

Az első találkozás

Lehetett volna az alcím "Az első szerelem" is, ami talán érzékletesebbé tenné azt az érzelmi viszonyt, amely Kiss Istvánt Tatához fűzte. Ez már történelem, amit saját emlékezéseiből és mások írásaiból lehet rekonstruálni.

Tatával történt találkozása természetesen nem véletlen és nem választható el az általa igen tisztelt és szeretett Magyary Zoltán nevétől és tevékenységétől. Egyik írásában erre így emlékezik vissza Kiss István: „...Az előző nehézségekből okulva ezidőtájt kerestem fel Magyary Zoltánt – aki egyetemi tanársága mellett a közigazgatás racionalizálásának a kormánybiztosa is volt –, azzal a kérdéssel, hogy: mi a véleménye professzor úrnak a tanyai

közigazgatásról, mint a magyar közigazgatás racionalizálásának egyik problémájáról?

Elég szúrós szemmel nézett rám és megkérdezte: „Honnan ismeri maga a tanyát?”

Ott nőttem fel – volt a válaszom, mert tanítók voltak a szüleim...”³

Az említett találkozásra 1932-ben került sor, amelyet követett a többi, hiszen Magyary jellemzése szerint: „Jó orrod van a témák kiválasztásához”. Tehát nem véletlen, hogy miután Kiss István megírja „Csongrád megyei város közigazgatása. Ténymegállapító tanulmány” c. munkáját 1935-ben, az azt követő évben Magyary professzor Pestre helyezteti, és a Magyar Közigazgatási Intézetbe osztja be munkára.

Kiss István kapcsolata ekkor alakult ki Tatával, mert első feladata a Tatai járásról írandó tanulmány elkészítése volt. Egyik írásában így emlékezik a kezdetre:

„A munka első lépéseként Magyary Zoltán a rám váró

feladat felvázolása közben egy kis helyi levegőszippantásra – egy előzetes terepszemlén – végigvitt a térségben. Ekkor voltam először Tatán, és mindjárt a szívemhez nőtt csobogó patakjain kelepelő malmaival, a várral, az Angolkertben még ott csillogó forrásokkal, a Csekevel⁴ és az Öreg-tóval.”

Az előzőleg megjelölt emlékezésében Kiss István így folytatja az emlékezést:

„Az első intézeti munkám a Komárom vármegye (nem a mai megye értendő alatta – a szerző megj.) Tatai járásáról készítendő ténymegállapító tanulmány volt, még pedig azzal a céllal, hogy a járás problémáinak feltárásán felül, azok megoldására teendő apró lépésekkel megmutatható legyen, hogy egy mintajárássá fejlesztendő térségben mit tehet a közigazgatás az emberekért...”

Az első találkozás meghatározó élménye Tatával nemcsak abban mutatkozik meg, hogy élete végéig elkötelezte Kiss Istvánt, hanem az alábbi vers részletében is, amit ebben az időszakban írt:

„...Akkor jártam ott a százados fák alatt
És karjaik közül tekintve ki hirtelen

Mintha akkor kelt volna ki a liget fenséges öléből
Az elrejtett apró forrásokból élő zöld színű tó.”

A Cseke balladája (részlet) – Tata-Tóváros, Angolkert, 1936 augusztus vége⁵ –

¹ Részlet, az írás teljes terjedelmében megjelent „A cselekvés állama” c. kötetben.

² ELTE Államigazgatási Jogi Tanszék Bp. 1978.

³ Tata Barátainak Köre évkönyve Tata, 1988.

⁴ Horgásztó az Angol parkban.

⁵ Tata Barátainak Köre évkönyve Tata, 1994.

A város és a járás községeinek szeretete nemcsak a természeti és műemléki értékek miatt alakult ki, hanem a munka során szükségessé vált minden község felkeresése, a helyi problémák feltárása és megismerése, amit később az emberi kapcsolatok szála is erősítettek.

A Magyary professzor által irányított munkacsoport munkája nyomán kiemelkedő színvonalú és jelentőségű könyv született, amelynek módszertanát ma is alkalmazni lehetne és tanítani kellene, *sőt a hasonmás kiadása is indokolt lenne*. A közigazgatás és az emberek c. munka külön tanulmányt érdemelne.

Kiss István érdemeit Magyary az Előszóban⁶ a következő módon méltatja:

„A munkában főmunkatársam dr. Kiss István tanügyi fogalmazó volt, akit kérésemre a vallás- és közoktatásügyi miniszter úr állandó szolgálattételre a vezetésem alatt álló Magyar Közigazgatástudományi Intézethez osztott be, és aki kisebb méretű hasonló tanulmányokat már végzett. A felvétel szervezésében és vezetésében való értékes közreműködésén felül teljesen az ő szellemi munkája a feldolgozás, kivéve azokat az aránylag kisterjedelmű részeket, amelyeknél más szerző van feltüntetve.”

Az elvégzett feltárás, annak nyomán feltáruló hiányosságok Magyary Zoltánt arra inspirálták, hogy segítsen megszüntetni a települések működésében tapasztalt hiányosságokat, problémákat. Hatalmas, sokirányú munka indult meg a Tatai járás településeinek fejlesztésére. Ezek egy része a minimális életfeltételek megteremtését célozta: pl. közlekedés, villany bevezetése, vízellátás stb., míg más oldalról a szellemi felkészítést tűzték ki célul. Ennek keretében kezdte meg működését a Téli Gazdasági Iskola, amelyből később kialakult a mai Jávorka S. Mezőgazdasági Szakközépiskola. Az intézményes oktatás mellett azonban szükség volt a felnőttek ismereteinek bővítésére is, amelyre Márkus Jenő tatai tiszteletes a népfőiskolát javasolta.

Magyary Zoltán rögtön felismerte ennek jelentőségét, és a népfőiskola 1940. január 7-én megindította első, még kéthetes tanfolyamát. A népfőiskolai tanfolyamok többségének szakmai vezetését Benda Kálmán látta el, de természetesen a kor jelentős írói, szakemberei is közreműködtek előadóként. Az 1944-ig működő Tatai Népfőiskola munkáját aktívan segítette Kiss István. Nagyon fontosnak tartotta szerepét a járás, később az egész megye szempontjából. A háttér feltételek biztosítása mellett előadásai-val is rendszeresen hozzájárult a népfőiskolai tanfolyamok eredményességéhez.

Ez első időszak még egy nagy jelentőségű szakmai kezdeményezéséről kell szólni, amelyben Kiss István meghatározó szerepet játszott, ez pedig a Komárom Vármegyei Közléti és Gazdasági Szövetkezet létrehozása.

Ez a kezdeményezés – sajnos – még kevésbé ismert, mint a népfőiskola. „A Szociális vármegye”⁷ c. kiadványban foglalják össze a szövetkezet működésére és céljaira vonatkozó elképzeléseiket, valamint a megvalósítás első tapasztalatait.

A kiadvány bevezetőjében Magyary így fogalmazza meg a probléma alapját:

„Nyilvánvaló volt, hogy a társadalom eme legmostohább sorsban lévő rétegét maradandóan segíteni kell, de ezen az úton nem lehet. A célnak annak kellett lennie, hogy a segítségre szoruló gazdasági létük maradandó megjavításában részesülhessenek és így az alamizsnára szoruló sorából kiemelkedjenek.”

A szociális program intézeti előkészítésében Szaniszló József vett még részt, de mind az alapszabály kidolgozását, mind annak ügyrendjét Kiss István alakította ki, beleértve a juttatások szabályozását is. A program jelentőségének és komplexitásának érzékeltetésére felsoroljuk a tervezett akciókat: házépítés, nagy-állat, kis-állat és háziipari, talajjavító és mezőgazdasági gép, s végül értékesítési és ipartelepítési akció.

A már hivatkozott kiadványban közlik Magyary Zoltán levelét, amelyet a tárggyal kapcsolatban Komárom vármegye alispánjának, Reviczky Istvánnak írt, ebből idézünk:

„Intézetemmel, amely „A közigazgatás és az emberek” viszonyának vizsgálatával a Tatai járásban már évek óta végzett tanulmányokat, azoknak az egész vármegyére való kiterjesztésére készséggel vállalkoztam és azt Méltóságoddal egyetértésben a következőképpen szerveztük meg: a Vármegyei Közléti Szövetkezet igazgatójává, annak előkészítésére és az első évre átengedtem első tanársegédemet: dr. Kiss István tanügyi segédtitkárt, aki munkája elismeréséül újabban Komárom vármegye tb. főszolgabírája címét is elnyerte.”

A fenti idézet igazolja, hogy Magyary kiemelkedően fontosnak tartotta – mai kifejezéssel élve – a szociális projektet, amit a saját szavaival a következő módon fogalmaz: „Az előkészítés módszere, a program kidolgozása és a megszervezésének minden részletre kiterjedő megoldása a magyar közigazgatásban úttörő, példa nélkül való.”

A kezdeményezés nagyszerűségét nemcsak Magyary sorai bizonyítják, hanem a partner – Reviczky István alispán – véleménye is, amelyből az alábbi – Magyary Zoltánnak címzett – sorokat idézem:

„A szövetkezeti szervezési munkának, általában a szövetkezeti munkának nyújt irányelveket az a kötet, amelyet Méltóságod a Magyar Közigazgatástudományi Intézet tudományos módszereinek felhasználásával s dr. Kiss István és dr. Szaniszló József kiváló munkatársainak, – e pillanatban az én munkatársaimnak is – közreműködésével indít útnak. Különösen ki kell emelnem dr. Kiss Istvánnak, a Szövetkezet ez idő szerinti igazgatójának tevékenységét,

6 Magyary Z.-Kiss I.: A közigazgatás és az emberek. Ténymegállapító tanulmány a Tatai Járás közigazgatásáról. Bp. 1939. 378 l. és 130 mell.

7 A szociális vármegye. A Komárom Vármegyei Közléti és Gazdasági Szövetkezet működése. Bp. 1941. 120 l. 30 mell.

aki valóban úttörő munkát végzett kiváló szervező erővel, rendkívüli szociális érzékkel és fáradhatatlan munkával.”

A munka természetesen folytatódott a háború végéig, s ennek eredményeit Szaniszló József⁸ a Magyar-iskola c. könyvében így foglalja össze:

„– 200 családi ház építése kezdődött meg a különböző helyeken egy időben – hosszú lejáratú hitelre – sok-gyermekes családok részére;

8 Szaniszló József: A Magyar-iskola és a háború utáni sorsa. Bp., 1993. 211 l.

- a tatai és gesztesi járásokban szerzett tapasztalatok alapján a megye csallóközi jáásaiban is létrejöttek a termelést fejlesztő körzetek;
- földbérli szövetkezetek szerveződtek, amelyekben a Közjóléti Szövetkezet anyagi támogatásával a törpe- és kisbirtokosok léptek a szövetkezeti gazdálkodás útjára...”

Tata, 2000. december 28.

Keresztesi József,

Magyary Zoltán Népfőiskolai Társaság

Dr. Szaniszló József

A tatai járás szerepe a közigazgatástudomány történetében

– részlet a tanulmányból –

Dr. Kiss Istvánról van szó, aki most negyven év távlatában újból szemügyre vette a járást, a hatalmas méretű munkában ad számot annak fejlődéséről, – egy kicsit a régi álmok valóra válásáról is. /A közigazgatás és az urbanizáció. A Tatai Medence városi tájja alakulása. Budapest, 1978./ A közel négy évtized gazdasági, társadalmi és közigazgatási fejlődésének ugyanattól a szerzőtől történő számbavétele, aki annak idején a közigazgatás adósságainak egyik ki-munkálója volt, páratlan értékűvé teszi a munkát, amely ezért még évtizedek múlva is a közigazgatás és városszociológusok bibliájául fog szolgálni.

A másik nem kevésbé jelentős munka, ahogy mondani szokás: kollektív bölcsesség terméke. /Városkönyvéki községek igazgatása városi tájban – Komárom megyei tapasztalatok alapján./ Az utóbb említett munka inkább a ma gondjairól és e gondok megoldásáról ad számot. Jó te-repasztal a Tatai járás nemcsak tárgyi felépítésében, hanem kitűnő közigazgatási szakemberek képzésében is.

Az effajta képzés, mint a közigazgatással szemben támasztott sok-sok kívá-nalom parányi realizálódása, 40 évvel ezelőtt a Tatai Népfőiskola létrehozásával kapott bázist a járásban. Ennek az iskolának a növendékei az adott időszakban jó harcosai voltak a falu felemelkedéséért, a jobb gazdálkodásért, általában pedig az emberibb életért indított küzdelemnek. Ezt, mint a Komárom Megyei Közjóléti Szövetkezet területén működött egykori munkatár-suk, negyven év távlatából is nyugodt szívvel tanúsíthatom.

A Magyar-iskola munkatársai el-haltak, vagy lassan kihalófélben van-nak. De akik élnek, még láthatják, hogy

beért egykori – az emberibb életért vi-vott – fáradozásuk gyümölcse. S így nyugodtan vallhatják néhai professzo-ruk: Magyary Zoltán nevében is a költő Eötvös József hitvallását:

Kiss István

Így láttam Magyary Zoltánt

– részlet a tanulmányból –

Az első intézeti munkám a Komárom vármegye Tatai járásáról készíten-dő ténymegállapító tanulmány volt, még pedig azzal a céllal, hogy a járás problémáinak feltárásán felül, azok megoldására teendő apró lépésekkel megmutatható legyen, hogy egy min-tajarássá fejlesztendő térségben mit te-het a közigazgatás az emberekért, ha egyáltalában akar tenni valamit. Ezek az első apró lépések az 1936 nyarán összegyűjtött anyag feldolgozásával párhuzamosan még az eredményeket tartalmazó kötet megjelenése előtt megkezdődtek (Tata és Tóváros egye-sítése), majd a Komárom vármegyei Közjóléti és Gazdasági Szövetkezet, illetve a Hangya Szövetkezeti Köz-pont közreműködésével a szorosabban vett közigazgatási fejlesztésen túl-menően gazdasági irányba is kiszéle-sedtek. Ezekben a munkálatokban – intézeti beosztásom mellett – a közjó-léti szövetkezet első igazgatójaként vettem részt.

A közjóléti szövetkezet igen haté-kony háziipari tevékenysége azonban sértette a Háziipari Központ érdekeit, és mivel annak vezetősége a Belügy-minisztérium és a belügyminisztériumi államtitkár felelőségei irányítása alatt ál-lott, az Intézetbe való beosztásom visszavonásával 1941 februárjában ki-szakítottak a munkánkban való rész-

Márvány-szobor helyébe,
Ha fennmarad nevem,
Eszméim győzedelme
Legyen emlékelem.

/Elhangzott a Tata Barátainak Köre 1979. május 20-án tartott Közgyűlésén./

Tata Barátainak Köre évkönyve, 1980.

vételből. Szabadidőmben azonban más irányú témákon dolgozva tovább-ra is bejártam az Intézetbe. Pár hónap elteltével Magyary közbenjárására több hónapos fizetéses szabadságot kaptam azzal, hogy azt a német nyelv megtanulása érdekében Németország-ban (zömmel Innsbruckban) tölthet-tem. Ennek költségeit Magyary Zoltán finanszírozta és annak lejártá előtt – most már tanügyi titkárként – újból beosztattott az Intézetébe. Munkám azonban tekintettel Magyary fokozódó érdeklődésére, a mezőgazdasággal kapcsolatos kérdések és a közigazgatá-si adattárak irányába tolódott el.

Magyary Zoltán családi és politikai okokból a front átvonulását – mintegy fél illegalitásban – a számára oly ked-ves Tatai járásban kívánta eltölteni. Így 1944. december elején láttam utoljára, amikor az intézeti ügyek referálása vé-gett felkerestem Tatán. Eredménytele-nül próbáltam rávenni arra, hogy fele-ségével együtt költözzenek vissza a fővárosba. Sorsuk azonban úgy alakult, hogy ott kellett maradniuk, mert végső útjukra onnan akarták őket hívni.

Utolsó megfeszítő megbízatása-ként én kísérhettem vissza édesanyját Budapestre.

Tata barátainak évkönyve, 1987.

Elnöki köszöntő „Lectori salutem!”

Mivel is kezdhethetné a Tisztelt Olvasó köszöntését egy új elnök, egy könyvtáros, mint a klasszikus mondattal: „Üdvözlét az olvasónak!”. De talán nem is csak az olvasót kell üdvözölnie annak, akit az elmúlt hetekben választottak egy olyan egyesület, társaság elnökévé, amely legújabb kori történetünkben is már több mint egy évtizedes, de ha visszatekintünk más korokba, akkor egy olyan, történelmi jelentőségi „főiskoláról” van szó, amelynek első vezetői, elnökei, létrehozóinak tisztelete alapszabályunkban rögzített. De nem csak ott, hanem volt és jelenlegi vezetőinek, elnökségének tagjaiban is munkálkodik.

Bennem is. Ezek a gondolatok is talán érzékeltetik, hogy elnöki teendőim nem a radikális változtatások jegyében fognak zajlani. Minden tisztelem azoknak, akik az első Tatai Népfőiskolát létrehozták, és amely talán a legnehezebb időszakban, 1940–1944 között működött. Tisztelem és becsülöm, a Magyar Zoltán kezdeményezésére, vezetésével; valamint több neves professzor előadásaival létrejött népfőiskola létrehozóit, támogatóit – egyszóval az elődöket és áldozatos munkájukat. Sokszor elhangzott, több helyen megjelent írásban, hogy miért volt jelentős az akkori népfőiskola, így ezt most nem ismételtem el.

Annál fontosabb, hogy az elnöki pozícióba kerülve mit gondolok a jelen népfőiskolájáról. Úgy gondolom, hogy az a munka, amelyet a népfőiskola dr. Márkus Mihály vezetésével, Keresztesi József titkár áldozatos munkájával eddig folyt, azt továbbvinni, bővíteni kell. Nem könnyű tehát a helyzetem, hiszen ilyen elődök után átvenni a Magyar Zoltán Népfőiskolai Társaság vezetését felelősséggel jár. De nem ismeretlen a munka, hiszen eddig vezetőségi tagként, majd alelnökként természetesen részt vettem a munkában, a különböző tanfolyamok szervezésében, lebonyolításában, általában abban a háttér-munkában, amelynek eredményei a különböző tanfolyamok. Sokrétű, szerteágazó az a munka, amely egy-egy tanfolyam megszervezésével, lebonyolításával jár, nem beszélve azokról a programokról, amelyek országos „hatáskörűek” voltak.

Mit szeretnék, mint elnök? Ez is a „bemutatkozás” kérdése. Mindenek előtt szeretném a népfőiskolai hagyományokat tovább ápolni, az alapszabályunkban részletezett célokat megvalósítani évről évre, tanfolyamról tanfolyamra. Szeretném a tanfolyamok szervezését segíteni, a tanfolyamok körét bővíteni oly módon, hogy az az igényeket kielégítse, a lehető legszélesebb körben tartsanak számot érdeklődésre.

A népfőiskola egy nonprofit szervezet, amely a különböző támogatásokból, pályázatokból tudja megvalósítani elképzeléseit. Fontosnak tartom, hogy tagságunk létszáma kibővüljön, és főleg aktivizálódjon. Tanfolyamainkra sokan járnak, egy-egy ilyen alkalommal meg is ugrik a társaság regisztrált tagsága, de sok esetben tapasztaljuk, hogy a tanfolyam lezárása után az aktivitás megszűnik, a csekély tagdíj befizetése is elmarad. Ezen is kellene változtatni, hiszen csak úgy tudjuk létjogosultságunkat bizonyítani, még több támogatást elnyerni.

Nagy feladataink vannak, hiszen az intézmények, az önkormányzat támogatásai, valamint a különböző pályázatok nagyságrendje arra ösztönöz, hogy legyen egy önálló székhelyünk, irodánk, ahol elnökségi megbeszéléseket tarthatunk, vendégeket fogadhatunk. És persze a régi népfőiskolai hagyományokat is szem előtt tartva, netán bentlakásos tanfolyamokat is szervezhetnénk. Az utóbbi napokban megcsillant a remény külföldi pályázatok elnyerése esetén. Bizakodunk, miként személyesen is bizakodom, hogy eddig elvégzett munkánk nem vész kárba, sőt erőt ad ahhoz, hogy folytassuk munkánkat, igyekezzünk bővíteni mind a tanfolyamok, mind a tagság körét.

Most megválasztott elnökként szeretnék köszönetet mondani mindazoknak, akik eddig munkájukkal, tevékenységükkel, gondolataikkal támogatták a népfőiskolát. Tudásom, erőm alapján igyekszem folytatni azt, amit 1995-ben elkezdtünk, de nem feledve, sőt szem előtt tartva az 1940-es évek népfőiskolai elveit, gyakorlatát.

Ifj. Gyüsi László

A Magyar Zoltán Népfőiskolai Társaság elnöke
Tata, 2006. május

Köszönet az elnök úrnak

Elég régen történt, hogy a Tatai Népfőiskola hagyományának felújítása elindult. Az előkészítő beszélgetés során felkerestem Márkus Mihály református lelkészt is, akinek édesapja – Márkus Jenő tiszteletes úr – a régi népfőiskola gondolatát felvetette Magyar Zoltánnak. A beszélgetés oda vezetett, amit nagy örömmel fogadtam, hogy Márkus Mihály felvállalja az elnök-

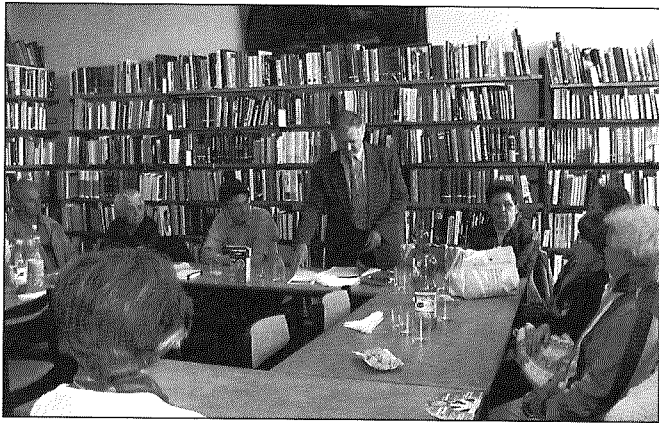
séget, és ezzel a népfőiskolát, amennyiben az alakuló közgyűlés erre igényt tart.

A Magyar Zoltán Népfőiskolai Társaság megalakulására 1995. június 1-jén került sor, ahol a 22 alapító tag Márkus Mihályt választotta elnökének. Érdemes felsorolni az elnökség további tagjait is: dr. Kiss István (†) – tiszteletbeli elnök, Kocsis Lászlóné (†) – alelnök, Keresz-

tesi József – titkár, dr. Bárdos István – gazdasági ügyek, további elnökségi tagok: Dinga László, Gyüsi László és Takács Károlyné. Szabó Ferencné választotta a közgyűlés az ellenőrző bizottság elnökének, és a régi népfőiskolások közül a naszályi Rabi Istvánt (†) – tiszteletbeli tagnak. Sajnos közülük már többen nem lehetnek közöttünk.

Dr. Márkus Mihály egyházi elfoglaltsága mellett is lelkiismerete-

Adója 1 %-ával támogathatja a Népfőiskolát • adószám: 18604166-1-11



ONT értékelés és köszönetnyilvánítás



Márkus Mihály, a közgyűlésen átveszi az elismerő oklevelet

sen törekedett az elnöki feladatok ellátására, az elnökségi üléseken való részvételre, mindig számíthatunk bölcsességére, tapasztalataira. Az elnöki feladatok a társaság fejlődésével bővültek, egyre több pályázat született, amelyhez szükség volt az elnöki jóváhagyásra. Különösen nehéz volt egyeztetni és időpontot találni (nem is mindig sikerült), amikor püspöki tisztségre választották.

Elfoglaltsága mellett is teljes

szívvvel igyekezett megfelelni az aktuális követelményeknek, sokszor korán reggel vagy késő este keresve módot az időszerű témák egyeztetésére, és a szükséges aláírások teljesítésére.

E tíz éves fáradozást, a népfőiskola erkölcsi támogatásának elismerését fejezte ki elnökségünk, amikor a már hagyományosnak mondható „Népfőiskola támogatója” oklevelet adományozta dr. Márkus Mihály úrnak a 2006. évi köz-

gyűlésen. A társaság köszönete és elismerése nemcsak az oklevél adományozásában fejeződött ki, hanem abban is, hogy a közgyűlés tiszteletbeli elnökké választotta.

Köszönjük elnök úr a tíz éves áldozatos munkát, a népfőiskola ügyének felvállalását, most már ez a köszönet a nagy számú hallgatóság nevében is elmondható, továbbra is számítunk véleményére, erkölcsi segítségére.

Keresztesi József

Új elnök a népfőiskolai társaság élén

A hagyomány szerint március hónapban tartja közgyűlését a Magyar Zoltán Népfőiskolai Társaság. Az idei a 10. volt a sorban, és egyben tisztújítás is történt az elnökségben.

Miután a tagság írásos tájékoztatót is kézhez kapott, így a társaság képzési és szakmai ügyeit irányító Keresztesi József csak kiegészítette azt. A szakmai tevékenység eredményei közül kiemelte, hogy az elmúlt évben **először szervezett a népfőiskola szakképzést**, amely államilag elismert bizonyítványt ad. Ebben sokan segítettek: a Jávorka S. szakközépiskola, a szociális- és egészségügyi intézmények vezetői, munkatársai.

A partnerekkel történő **együttműködés kiemelkedő jelentőségű** a népfőiskola életében. Meghatározó szerepe volt ebben az önkormányzatnak, a HELP Kht-nak, a Magyar Népfőiskolai Társaságnak és azoknak a civil szervezeteknek (köztük a Helytörténeti Egyesületnek; a Természetes Életmód Alapítványnak; a Vöröskeresztnek; a Máltai Szeretet Szolgálatnak és a TIT K-E Megyei Egyesületnek), akik segítettek a 2005. évi feladatok teljesítését, illetve akikkel közösen szerveztek programokat.

A szervezeti élet eseményei közül kiemelte a beszámoló a népfőiskola megalakulásának 10. évfordulója alkalmából szervezett **ünnepi közgyűlést**, ahol a 22 alapító még élő tagjai emléklapot vehettek át. A társaság má-

sik – az évforduló alkalmából szervezett – jelentős programja az **országos népfőiskolai találkozó** fogadása és szervezése volt, amely jó hangulatú, sikeres rendezvényként zárult. Az országos rendezvény sikeréhez nagyban hozzájárult, hogy a tagság köréből nagyon sokan (több mint 20 fő) vállaltak önkéntes munkát az előkészítésben és a tanácskozás napjaiban. Köszönetet mondott az elnökség nevében mind az önkénteseknek, mind azoknak a szervezeteknek, intézményeknek, akik segítették, támogatták a rendezvényt.

A népfőiskolának – mint civil szervezetnek – a munkája alapvetően a **pályázati támogatásoktól** függ, mivel a saját bevételei nem olyan mértékűek, hogy lehetővé tennék az önfenntartást. A működés biztos pontja az önkormányzattal kötött közművelődési megállapodás. Második éve számíthatnak már a **Nemzeti Civil Alapra** is, de emellett további forrásokra is szükség van, amiket csak az állandó pályázat-készítéssel lehet biztosítani. A nehézségeket az okozza, hogy a megítélt támogatások átutalása késik vagy bizonytalan, vagy mint a szakképzési támogatásnál történik, csak utólagosan kapja meg költségeit a társaság.

A beszámolót követő hozzászólások után a közgyűlés elfogadta az értékeléshez tartozó határozatokat, a közhasznúsági jelentést és a 2006. évi terveket.

Adója 1 %-ával támogathatja a Népfőiskolát • adószám: 18604166-1-11

Ezután került sor a „Népfőiskola támogatója” oklevelek átadására. Elismerésben részesült: Jámbor Imre, Magyar Vöröskereszt Tatai Területi Szervezete; Kovaliczky István, TIT K-E Megyei Egyesülete; Ribáry Zoltán, 24 Óra szerkesztősége; K-E Megyei Önkormányzat Idősek Otthona és a tatai Rehabilitációs Szakkórház és Rendelőintézet.

Az alapszabály szerint lejárt a régi elnökség mandátuma. Dr. Márkus Mihály a közgyűlés előtt is bejelentette, hogy a továbbiakban nem vállalja az elnöki feladatokat. Az elnök úr kiválása miatt egy fővel ki kellett egészíteni az új elnökséget. A jelölést követően a

következő új elnökséget választotta a közgyűlés: Gyüszti László, elnök; Takács Károlyné, alelnök; Keresztesi József, titkár; elnökségi tagok: Ács Gábor, Dely László, Hartmann Márton és Szabó Ferencné. Az ellenőrző bizottság elnöke Varga Zsuzsanna lett.

A választással még nem ért véget a közgyűlés, mivel mind az elnökség, mind a tagság köréből elhangzott javaslat alapján **dr. Márkus Mihályt tiszteletbeli elnökké választották**, ezzel is kifejezve a társaság elismerését és köszönetét a 10 éven át kifejtett áldozatos munkájáért, melyet egyházi tisztsége mellett is becsülettel látott el.

MZNT elnöksége

„A művelődés hete – a tanulás ünnepe” rendezvényei Tatán és K-E megyében

A felnőttek művelődésének, tanulásának ünnepe új keletű esemény, amelynek – angol példa alapján – Tata is részese 2002 óta.

A programra idén március 20-30. között került sor, s a rendezvények megvalósítására pályázati támogatást lehetett elnyerni. A Magyar Zoltán Népfőiskolai Társaság partnereivel – Városi és Megyei Művelődési Központ (a legtöbb rendezvénynek helyszíne is), oroszlányi Művelődési Központ és Könyvtár és a TIT K-E Megyei Egyesülete – együtt nyújtott be pályázatot, amelyre támogatást kapott.

Eredetileg a komplex program a felnőttképző intézmények kiállítás jellegű bemutatkozásából és **szakmai tanácskozásokból** állt. A gyakorlatban ezeket a rendezvényeket még kiegészítették azok a **képzési programok** (3), amelyek ebben az időszakban kerültek megszervezésre. Ezek közül szakmailag kiemelkedő esemény volt **dr. Csányi Vilmos** etológus, akadémikus előadása.

A kiállítási lehetőséggel 7 felnőttképző szervezet élt, több esetben hoztak tájékoztatókat, képzési programokat az érdeklődőknek.

A nyitó konferencián előadást tartott **dr. Fedor Mihály**, az Oktatási Minisztérium főosztályvezetője, és **Zachár László**, a Nemzeti Felnőttképzési Intézet igazgatója. A



Művelődés Hete – Fesztbaum Zsófia, az MNT munkatársa is előadást tartott

következő napon a művelődési házak felnőttképzési lehetőségeiről alakult ki élénk eszmecsere **Farkas Éva** (Pécsi Tudományegyetem) és **Domonkos Ágnes** (igazgató) bevezető előadását követően. A tatabányai programon a Magyar Kereskedelmi és Iparkamara székházában **Bihall Tamás** (MKIK megyei elnöke és országos alelnök) és **Soós Ferenc** (K-E Megyei Munkaügyi Központ szakmai igazgatóhelyettese) előadása segítette a szakképzés átalakításával kapcsolatos vitát és kérdések megválaszolását. Az oroszlányi helyszínen **Diósi László**

(az Ipolymenti Népfőiskolai Társaság elnöke, általános iskolaigazgató) mondta el tapasztalatait a hátrányos helyzetű felnőttek tanítási gyakorlatáról. A szakmai konzultációk-konferenciák sorát végül a civil szervezetek felnőttképzési tapasztalatainak megvitatása zárta, ahol bevezető előadást tartott **Fesztbaum Zsófia** (Magyar Népfőiskolai Társaság) és **Szentessy Lászlóné** (Talentum Iskola igazgatója).

A rendezvények szakmailag nagyon értékesek voltak, a tapasztalatok elemzése során felvetődött, hogy jó lenne a szakemberek mellett a tanulókat vagy leendő tanulókat is nagyobb számban bevonni, a szervezők és események körét bővíteni.

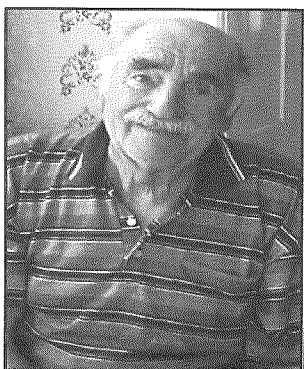
K.J.

A Magyar Népfőiskolai Társaság Balaton-szepezden tartotta 2006. évi közgyűlését. Hagyomány, hogy a közgyűlésen elismerést adnak át a hosszú időn át kiemelkedő munkát végző szervezőknek.

Az országos elnökség által alapított „Népfőiskolákért Emlékérem” elismerést többen megkapták, köztük Keresztesi József is, aki a tatai Népfőiskola egyik alapítója és szakmai irányítója. Az emlékérem egy bronzplakett, amelyre a Népfőiskola emblémája mellett az érintett nevét is rávésik. A plaketthez tartozik még az adományozást tanúsító oklevél.

A régi népfőiskola „utolsó” tanúja

Feltehetően már nem sokan vannak közöttünk azok közül, akik a Tatai Népfőiskola hallgatói voltak. Idén kísértük utolsó útjára Naszályon Rabi István barátunkat, aki az új népfőiskola alapító tagjaként is bizonyította, hogy fontosnak tartja a népfőiskolát ma is.



Búcsú Rabi Istvántól
1923–2005

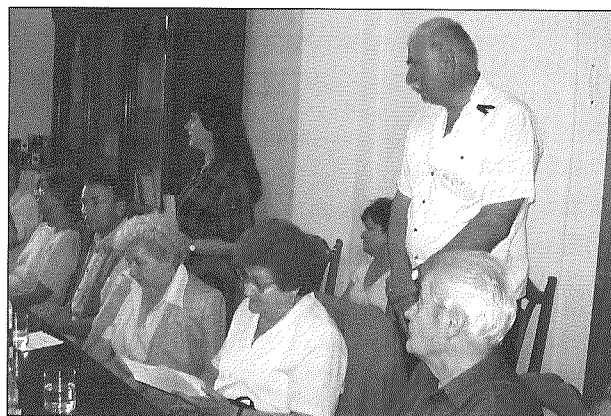
Rabi István naszályi lakos volt, onnan kapcsolódott be a 6. tanfolyam képzési programjába, és amikor Kocsis Lászlóné és Kálmán Attila elkezdtek gyűjteni a régi népfőiskola emlékeit, maga is jelent-

az időszakban is hozzájárult támogatásával a népfőiskola működéséhez.

Utolsó találkozásunk alkalmával is arról szólt, hogy milyen jó lenne Naszályon is elindítani a népfőiskolai munkát, és ő maga is hogyan támogatná még nagyobb mértékben a népfőiskolát.

Köszönjük Rabi Istvánnak, hogy személyes példájával, munkájával is hozzájárult a népfőiskola emlékeinek megőrzéséhez és újjászüléséhez. Nyugodjék békében.

-akjó-



Rabi István gyermekei is ott voltak az MZNT 10. évfordulója alkalmából tartott ünnepi közgyűlésen

Hallgatói vélemények a programokról

TÖRTÉNELEM

- Élvezettel és érdeklődéssel hallgattuk a színvonalas előadásokat, nagyon jók voltak az előadások, gondolatébresztő volt és felfrissítette az ismereteket.
- Csak elismeréssel lehet szólni! Hasznos – érdekes. Hasznos tájékoztatás – érdemes volt részt venni.
- Kiváló volt! Nagyon tetszett!
- Örültem, hogy itt lehettem, sok új történelmi összefüggést megértettem! Kitűnő!
- Szívesen jártam és szeretném folytatni. Nagyon jó, kiváló előadókat hívnak a szervezők.

EGÉSZSÉGÜGY

- Rugalmas, kielégítő volt a szervezés. Nagyon jók a programok és az előadások, a következő évben is folytatódjon a sorozat. Nagyon tetszett!
- Folytatni kell, érdemes, hasznos!

SZÁMÍTÁSTECHNIKA

- A tanfolyam kiválóan megfelelt. A következő programba is bekapcsolódnék.
- A tematikának voltak olyan részei, amelyek lassúbb haladást igényeltek volna, vagy több gyakorlást. Több óraszámban is el tudnám képzelni.

Gondolatok a népfőiskoláról, a hírmondóról

Örömmel szereztem tudomást a népfőiskolai lap indításáról. Ezzel kapcsolatban szeretnék egy pár gondolatot megosztani a jövő olvasóival.

Először is köszönetet szeretnék mondani a lap kigondolójának és az elkövetkező munkájukhoz sok sikert, erőt és kitartást kívánok.

Áldozatos munkával és fáradsággal jár egy lap beindítása és annak megszerkesztése úgy, hogy az a legnagyobb réteg számára megfelelő legyen. Tudjuk, olyat nem lehet alkotni, mely mindenkinek megfelel és mindenki izlésének, gondolatmenetének megfelelő, elfogadható legyen. Már az egész népfőiskola is egy komoly feladat a titkár úr számára, melyet ő igen nagy alapossággal és áttekintéssel tud megszervezni és a végrehajtást lebonyolítani. A programok kiválogatása igen jó, mert minden érdeklődő megtalálja a saját maga számára a megfelelő előadást.

Minden programon már évek óta a megszokott arcokkal találkozunk, melyet Szász Zoltán előadó is megjegyzett.

Az előadások igen értékesek, mellyel fel lehet frissíteni az elfelejtett tanulmányokat, és azon felül még új dolgok is előkerülnek az előadók tarsolyából, még olyanok is, melyeket ők tanultak annak idején. Egy-egy ilyen különleges epizóddal színeesebbé, változatosabbá teszik az előadásokat. Talán amit kifogásként emelnék ki, hogy a fiatalság nem vesz részt ilyen előadásokon, és a nevelők közül is igen kevesen, vagy egyáltalán nem jelennek meg. A városban mindenhol megtalálhatók az előadásokról szóló plakátok, melyek jól látható helyen vannak elhelyezve.

Azt kell mondani, hogy ennek a népfőiskolának is van már kialakult hallgatósága, mely nem igen akar bővíteni újabb hallgatókkal.

Ennyit szerettem volna elmondani a lap beindításával kapcsolatban.

-félix-

Adója 1 %-ával támogathatja a Népfőiskolát • adószám: 18604166-1-11

A Magyar Zoltán Népfőiskolai Társaság (Tata, Új út 19.) 2005. évi közhasznú jelentése¹

a) Számviteli beszámoló

Pénztár nyitó egyenlege	34.481,- Ft
Bankszámlák nyitó egyenlege	80.356,- Ft
Saját bevétel	1.604.667,- Ft
Éves bevétel (támogatások, pályázatok, tagdíjak, SZJA)	10.794.206,- Ft
Összes bevétel	12.398.873,- Ft
Összes kiadás	13.169.964,- Ft
Pénztár záró egyenlege	14.760,- Ft
Bankszámlák záró egyenlege	203.268,- Ft
2005. évi pénzügyi eredmény (összes bevétel – összes kiadás)	-769.283,- Ft

b) Költségvetési támogatás felhasználása

Tata Város Önkormányzata – közművelődési megállapodás	300.000,- Ft
Pályázati támogatás	100.000,- Ft
Összesen:	400.000,- Ft

c) A vagyon felhasználásával kapcsolatos kimutatás

A társaság vagyona (tárgyi eszközök)	204.886,- Ft
--------------------------------------	---------------------

d) A célszerű juttatások kimutatása

Magyar Népfőiskolai Társaság	1.000.000,- Ft
Nemzeti Civil Alap	653.200,- Ft
Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium	180.000,- Ft
Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma	600.000,- Ft
HEFOP 2.3.1-1 pályázat	5.434.733,- Ft
Összesen:	7.867.933,- Ft

e) Egyéb szervezetek támogatása

Kistérségi Társulás támogatása	50.000,- Ft
K-E Megyei Munkaügyi központ	2.221.039,- Ft
Összesen:	2.271.039,- Ft
Juttatások mindösszesen:	10.538.972,- Ft

f) A közhasznú szervezet vezető tisztségviselőinek nyújtott juttatások

A vezető tisztségviselők juttatásban nem részesültek.

g) A közhasznú tevékenységről szóló rövid beszámoló

A népfőiskola elnöksége az előző év értékelésével összefüggésben megfogalmazta terveit, elképzeléseit, ezeket alapvetően sikerült teljesíteni.

A népfőiskola a következő képzési és ismeretterjesztő programokat, rendezvényeket valósította meg:

Téma(sorozat)neve	Programok /alkalmak száma	Részt vevők száma(fő)
1. Magyar történelem	14	415
2. Egészségügyi sorozat	13	220
3. Hely szelleme sorozat	7	220
4. EU működése (fiataloknak)	6	180
5. Alapfokú számítógép-kezelői –	3 (50 óra)	50
6. ECDL Start –	3 (60 óra)	24
7. Angol alapfokú nyelvtanfolyam –	1 (60 óra)	5
8. Mindentudás sorozat	5	240
9. Történeti ökológia program	4	100
10. Demokrácia Klub	1	30
11. Kerti munkás – OKJ-s képzés	1	7
12. Szociális gondozó és ápoló – OKJ-s képzés –	1	13
Összesen	57	1504

Az összesített adatok megerősítik azokat a személyes véleményeket, hogy a népfőiskola nagyon aktív tevékenységet folytatott 2005-ben is. Az egyes programok nem igazán hasonlíthatók össze, így elsősorban az **ismeretterjesztő sorozatainkat** emeljük ki. Egyrészt olyan oldalról, hogy nőtt az érdeklődés a második félévben a történelmi és egészségügyi programok iránt, másrészt a „Hely szelleme” sorozatunkat sikeresen és eredményesen tudtuk tovább folytatni a megkezdett irányban.

Az elnökség úgy értékeli, hogy a jó programok, kiváló előadók (szakértők) mellett nagyban hozzájárult eredményeinkhez az a szándék, hogy a **kapcsolatokat tovább erősítsük** (a már beváltak mellett) újabakkal. Ezek közé tartozik a Középfokú Kollégium, a Városi Könyvtár, a Művelődési Központ és a Városi Kórház az intézmények közül (de említhetjük a Bláthy O. Szakközépiskolát is), a civil szervezetek köréből a Természetes Életmód Alapítvány, a Máltai Szeretet Szolgálat és a Vöröskereszt.

A képzési és ismeretterjesztő programok mellett meg kell említeni, hogy házigazdái lehettünk népfőiskolánk 10. évfordulója alkalmából az **országos népfőiskolai találkozónak**, szakmai rendezvénnyel emlékeztünk Magyar Zoltán születésnapjára, megrendeztük a már hagyományosnak mondható tanévnyitó rendezvényünket, amelynek résztvevője volt a testvérvárosi népfőiskola vezetője, továbbá részt vettünk a városi civil napon és a megyei pályaválasztási kiállításon.

2006. március 9.

MZNT elnöksége

¹ AZ MZNT közgyűlése 2006. márciusában a jelentést elfogadta.

A MagyarZoltán Népfőiskolai Társaság 2006/2007. évadban tervezett programjainak időpontjai

Egészségügyi előadás sorozat (kéthetenként szerdán, 16 órai kezdéssel)

Helye: Városi és Megyei Művelődési Központ (Váralja u. 4.)

Első előadás időpontja: **szeptember 20.**

Alapfokú számítógép-kezelő tanfolyam (hetenként hétfőn és szerdán, 16 órai kezdéssel)

Helye: Jávorka S. Mezőgazdasági és Élelmiszeripari Szakközépiskola és Szakiskola (Új út 19.)

Jelentkezési határidő: **szeptember 18.**

Az első tanfolyami nap: **szeptember 25.**

(Megfelelő számú érdeklődő esetén két csoport is indulhat!)

Ünnepélyes népfőiskolai tanévnyitó

Helye: Városi és Megyei Művelődési Központ (Váralja u. 4.)

Szeptember 24-e (csütörtök), 17 óra

Magyar történelmi sorozat, 1919-1989 (kéthetenként kedden, 17 órai kezdéssel)

Helye: Jávorka S. Mezőgazdasági és Élelmiszeripari Szakközépiskola és Szakiskola (Új út 19.)

Az első tanfolyami nap: **október 3.**

„A hely szelleme” sorozat (havonta szerdán, 17 órai kezdéssel)

Helye: Móricz Zsigmond Városi Könyvtár (Váralja u. 4.)

Első tanfolyami nap: **október 4.**

**A népfőiskola tanfolyamaira, programjaira jelentkezni, érdeklődni
az alábbi elérhetőségeken lehet:**

A népfőiskola levelezési címe: Tata, Erzsébet királyné tér 13.

Tel.: 30/290-2062; 34/482-409

Bírószági nyilvántartási száma: 1008. Adószáma: **18604166-1-11.**

ÁFSZ nyilvántartási szám: 11-0199-04

Intézmény-akkreditációs lajstromszáma: 0471

Számlaszáma: OTP Tatai Fiók, 11740047-20122267.

Elnök: Gyüszí László.

A programokkal kapcsolatban Keresztesi József nyújt bővebb tájékoztatás

Népfőiskolai Hírmondó

A Magyar Zoltán Népfőiskolai Társaság kiadványa,
2890 Tata, Erzsébet királyné tér 13.

Felelős kiadó: Gyüszí László – Felelős szerkesztő: Keresztesi József

Készítette: Agroinform Kiadó és Nyomda Kft.

1149 Budapest, Angol u. 34. Telefon: 220-8331

E-mail: kiado@agroinform.com • www.agroinform.com

Ügyvezető igazgató: BOLYKI ISTVÁN

Szerkesztői üzenet

Köszönöm az írásokat, véleményeket és javaslatokat.
Elnézést kérek azoktól, akiknek nem került be a véleménye.
Reméljük készül következő szám is, és akkor pótoljuk.
Várjuk továbbra is az írásokat, ötleteket, dokumentumokat.

A NÉPFŐISKOLA EGYÉB ELÉRHETŐSÉGEI:

Tel, fax: 34/482-409; 06 30/290-20-62

E-mail: nepfoiskola@etata.hu, honlap: www.magaryz.hu

Adója 1 %-ával támogathatja a Népfőiskolát • adószám: 18604166-1-11

Meghívó

A

**K-E Megyei Közigazgatási Hivatal, Tata Város Önkormányzata,
a Tatai Kistérségi Többcélú Társulás, a Falufejlesztési Társaság
és a Magyary Zoltán Népfőiskolai Társaság**

tisztelettel meghívja

K-E Megye településeinek polgármestereit, jegyzőit, önkormányzati képviselőit
és a népfőiskola érdeklődő tagjait a hagyományos

Magyary (1888–1945) konferenciára,
amelynek keretében munkatársára

KISS ISTVÁNRA (1906–1997)

emlékezünk születésének 100. évfordulóján

2006. június 9-én (péntek) 9 órakor.

A program helyszíne:

Tata, Polgármesteri Hivatal díszterme
(Kossuth tér 1.)

A program a Belügyminisztérium támogatásával valósul meg.

Program

1.§. Köszöntő: **Gyüsi László**, Magyary Zoltán Népfőiskolai Társaság elnöke

2.§. Megnyitó: **Hetényi Tamás**, Tata város polgármestere,
a Tatai Kistérségi Többcélú Társulás elnöke

3.§. Magyary Zoltán aktualitása – születésnap gondolatok
Előadó: **Tóthné dr. Menczel Zsuzsanna** hivatalvezető, K-E Megyei Közigazgatási Hivatal

4.§. „A cselekvő állam” – távlati és aktuális feladatok a közigazgatásban
Előadó: **dr. Szegvári Péter**, címzetes egyetemi docens

Szünet

5.§. Szociális érzékenység – szociális modell Magyary Zoltán és Kiss István tatai járási
és Komárom megyei munkájában – Előadó: **Szikra Dorottya**, adjunktus,
ELTE Társadalomtudományi Kar, Szociális munka és Szociálpolitikai Tanszék

6.§. Kiss István kapcsolata, kötődései Tatához és vidékéhez –
Előadó: **Gyüsi László**, MZNT elnök, könyvtár igazgató

7.§. Találkozásaim Kiss Istvánnal
Előadó: **Kemény Bertalan**, tiszteletbeli elnök, Falufejlesztési Társaság

8.§. A Kiss István emlékkönyv bemutatása
Előadó: **Simon Tamás**, a Falufejlesztési Társaság elnöke

9.§. Emléktáblák és a Magyary-szobor koszorúzása
Megemlékezést tartanak: **Tóthné dr. Menczel Zsuzsanna**, **dr. Szegvári Péter**,
dr. Márkus Mihály, MZNT tiszteletbeli elnöke